

การสื่อสารความเชื่อเพื่อการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ละครชาตรีเท่งตุ๊ก จังหวัดจันทบุรี

รัชนีชีวาท์ ตันตกุลวราร¹ โยธิน แสงวดี² สุกัญญา บุรณเดชาชัย³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สำรวจความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก (2) วิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารความเชื่อของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก และ (3) ศึกษาแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบชาติพันธุ์วรรณาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 61 คน โดยการวิจัยภาคสนามสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า (1) ความเชื่อเบื้องหลังของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก ศิลปินได้รับอิทธิพลมาจากละครโนราชาตรีภาคใต้โดยความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3 ลักษณะ ขณะที่ผู้ว่าจ้างเชื่อถือในวิญญาณเจ้าที่ประจำสถานที่นั้น ๆ จังหวัดจันทบุรี คือ สิ่งที่ทำให้ละครชาตรีเท่งตุ๊กมีเอกลักษณ์เฉพาะ (2) การสื่อสารความเชื่อละครชาตรีเท่งตุ๊ก คือ การสื่อสารภายในบุคคลเพื่อความมั่นคงทางจิตใจ และการสื่อสารระหว่างบุคคลเกิดขึ้นจากประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร คือ ผู้ว่าจ้างต่างก็มีความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำการส่งสารด้วยวจนภาษาผ่านช่องทางการสื่อสาร โดยส่งสารไปยังผู้รับสารผู้ชมทั่วไป ผลกระทบจากการสื่อสาร คือ ความมั่นคงทางด้านจิตใจ และการเป็นพื้นที่แสดงอำนาจทางสังคมของผู้ว่าจ้างไปแสดง และ (3) แนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก มี 4 แนวทาง คือ “ผลิตซ้ำเศรษฐกิจความเชื่อ เครือข่ายศิลปินหลอมรวมศิลป์สื่อใหม่ วัฒนธรรมถิ่นไทยศึกษา”

คำสำคัญ: การสื่อสารความเชื่อ; การดำรงอยู่; ละครชาตรีเท่งตุ๊ก

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

รัชนีชีวาท์ ตันตกุลวราร, โยธิน แสงวดี และสุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2564). การสื่อสารความเชื่อเพื่อการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก จังหวัดจันทบุรี. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(3), 746-759.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: raajshi.s@gmail.com

² สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

³ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Belief Communication for Existence of Chatri-Tengtook Drama Folk Performing Arts in Chanthaburi Province

Raajshivar Tantikulvara¹ Yothin Sawangdee² Sukanya Buranadechachai³

Abstract

This research article aims to (1) survey the background belief of Chatri-Tengtook drama folk performing arts; (2) analyze elements of belief communication of Chatri-Tengtook drama folk performing arts; and (3) investigate approaches for sustainability of Chatri-Tengtook drama folk performing arts. Ethnographic Qualitative research methodologies in collecting data with a total of 61 target groups. Participatory observation, in-depth interview, and focus group discussion were conducted in collecting research data.

The results of this study are: (1) The background belief of Chatri-Tengtook folk performing arts have been influenced from Nora-Chatri drama, the folk performing arts of southern Thailand, under three spiritual characters. The uniqueness of Chatri-Tengtook drama is the perform of 'Took drum' rhythm. (2) The elements of belief communication Chatri-Tengtook folk performing arts were the intrapersonal communication due to psychic confidant, and the interpersonal communication, occurred via mutual experiences between senders, who are performers, and receivers, who are employers. The results of these communicative actions are confidence and power illustration among performing employers. (3) Four approaches of Chatri-Tengtook drama folk performing arts sustainability promotion are called "economic-belief reproduction, performer networks, arts of new media convergence, and study of local Thai culture"

Keywords: Belief Communication; Existence; Chatri-Tengtook Drama

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Tantikulvara, R., Sawangdee, Y., Buranadechachai, S. (2021). Belief communication for existence of Chatri-Tengtook drama folk performing arts in Chanthaburi province. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(3), 746-759.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: raajshi.s@gmail.com

² Institute for Population and Social Research, Mahidol University

³ Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะทางสังคม โลกาภิวัตน์ และการเผยแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก รูปแบบการดำเนินชีวิตสมัยใหม่โดยทั่วไป จะมีผลต่อการล่มสลายของอัตลักษณ์ที่เป็นการแสดงวัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ ของสังคมประเทศกำลังพัฒนาเสมอ (Ryder, 1965) การรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามามีบทบาทในสังคมสมัยใหม่ จึงเป็นเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (cultural change) เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมย่อย (subculture) การที่สภาพสังคมวัฒนธรรมของโลกเชื่อมต่อกัน ผ่านระบบคมนาคม และการสื่อสารที่ก้าวหน้าทันสมัยรวดเร็วมาก ในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ผู้คนในสังคมโลกมีโอกาสเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างสังคมวัฒนธรรมมากขึ้น รวดเร็วขึ้นทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม ในทางตรงกันข้ามความทันสมัย (modernization) กลับส่งผลให้ความเชื่อ ตลอดจนพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่นเลือนหายไปจากกิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน เกิดความเสื่อมสลายของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ของชุมชน และการที่ชนรุ่นหลังในยุคแห่งความทันสมัยกลับไปชื่นชมวัฒนธรรมชนชาติอื่นที่เผยแพร่เข้ามา ทำให้วิถีชีวิตที่มีต่อความเชื่อต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น ความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลดลง กลับเชื่อในหลักการ และเหตุผลที่นำไปสู่การพิสูจน์ได้จากวิทยาศาสตร์ การเลิกละครระบำ รำฟ้อน เพราะเป็นความล้าสมัย กลับไปนิยมเปิดรับสื่อสังคมเครือข่าย หรือ เล่นเกมออนไลน์แทน

หากย้อนกลับไปนึกถึงการแสดงพื้นบ้าน หรือละครพื้นบ้านจัดเป็นการสื่อสารเพื่อความบันเทิง รูปแบบหนึ่ง que เข้ามามีบทบาทสร้างสรรค์ความบันเทิง (entertain) แจ้งข่าวสาร (inform) ให้ความรู้ หรือขัดเกลาทางสังคม (socialization) ให้กับผู้ชมในยุคโบราณในรูปแบบของสื่อมวลชนดั้งเดิม ซึ่งถือว่าเป็นยุคที่สื่อมวลชนกระแสหลักอย่างวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อสังคมเครือข่าย (social media)

ยังไม่เข้ามามีอิทธิพลเฉกเช่นยุคปัจจุบันอย่างแพร่หลาย การแสดงพื้นบ้าน จึงเป็นการสื่อสารที่เชื่อมระหว่างโลกสามัญ (profane) และโลกศักดิ์สิทธิ์ (sacred) (Chantavanich, 2012, p. 46) ภายใต้รูปแบบการแสดงออกถึงความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพ และพิธีกรรมที่สอดคล้องประสานเข้าด้วยกันเป็นระบบ จนกลายเป็นศาสนา ซึ่งการทำหน้าที่ของศาสนาตามความเชื่อดังกล่าว มองว่า ประการแรกความเชื่อสร้างระเบียบวินัยที่ปรากฏอยู่ในพิธีกรรม ประการที่สอง ความเชื่อสร้างสามัคคีในรูปแบบของพิธีกรรม ประการที่สาม ความเชื่อเป็นพลังชีวิตอยู่ที่มีการมีส่วนร่วมของสมาชิก หรือผู้นับถือศาสนา และประการสุดท้าย ความเชื่อทำให้มีระเบียบ เพราะทำในสิ่งที่ศรัทธาอยู่ที่ศรัทธาของผู้นับถือ ขณะที่ Chunsuvimol, Virasaya, Sermsri, and Junhasobhaga (2018, p. 9) ขยายแนวคิดของ Tylor (1871) และ Spencer (1868) ที่ว่า วิญญาณมีอิทธิพลต่อทุกสิ่งที่มาจากความฝัน และความนึกคิด ความสามารถของมนุษย์ และที่มาของวิญญาณคือ Animism วิญญาณจะมีลักษณะรูปร่างเหมือนมนุษย์ มีอำนาจให้คุณให้โทษกับมนุษย์ มีคุณลักษณะเหนือมนุษย์ต้องได้รับการสักการะ สวดวิงวอน ขอความคุ้มครองถึงจะได้รับความพึงพอใจ ไม่ลงโทษ และให้ความคุ้มครอง เช่นเดียวกับศาสนาเกิดจากความเชื่อตาม Frazer (1925) ที่ว่า ศาสนาดั้งเดิม ความเชื่อ Magic มีการปฏิบัติ การสวด การปลอบขวัญทางวิญญาณ จัดเป็นรูปแบบการจัดการเหนือธรรมชาติ เพื่อช่วยให้มนุษย์บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อความอยู่รอด

การเต้นระบำรำฟ้อน หรือศิลปะการแสดงพื้นบ้านอย่าง “ละครชาตรีเท่งตุ๊ก” ซึ่งก็คือละครชาตรี แต่ที่เรียก “เท่งตุ๊ก” เป็นเพราะเสียงกลองตุ๊กที่คอยให้จังหวะจะโคน ที่จัดเป็นเอกลักษณ์ของละครชาตรีเท่งตุ๊ก จัดเป็นการสื่อสารความเชื่อเพื่อถวายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลักษณะหนึ่ง จากแนวคิดของละครชาตรีสันนิษฐานว่า ไทยได้รับแบบแผนการแสดงชนิดนี้มา

จากอินเดียผ่านการเดินทางเข้ามาจากทางภาคใต้ของ ไทยผ่านเส้นทางชวามาลายู ซึ่งสอดคล้องกับตำนาน เล่าขานเกี่ยวกับละครชาตรีเท่งตุ๊กของจันทบุรีก็รับ อิทธิพลจากละครเร่จากทางภาคใต้ที่คณะนักแสดง แสดงเรื่อยมาตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จน กระทั่งเรืออัปปางที่ฝั่งชายทะเลแหลมสิงห์ จังหวัด จันทบุรีก็ตั้งรกรากฝึกการแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊กให้ กับลูกหลานสืบทอดกันต่อมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกันละครเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่มนุษย์ ใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้า หรือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์โดยละครรำ ของไทยที่เก่าแก่มิมาแต่โบราณมักใช้แสดงเพื่อสื่อสาร กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และละครชาตรีเป็นละครรำที่นิยมใช้ แสดงแก่คนมาจนถึงยุคปัจจุบันด้วยความเชื่อที่ว่า ผู้แสดงละครมีคาถาอาคม และสามารถสื่อสารติดต่อกับ เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ ใครจะหาละครแก่บ้นต้อง แก้วด้วยละครชาตรีเพื่อให้เทพเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วย ดลบันดาลให้ได้สิ่งที่ต้องการ (HRH Prince Damrong Rajanubhab, 2003) จากความเป็นมาและความสำคัญ ของปัญหาที่ว่าหาก “การสื่อสารความเชื่อ” คือปัจจัย เกื้อหนุนให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก สามารถดำรงอยู่ได้ ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามที่นำไปสู่การ วิจัยว่า ศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก ที่ เป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสำคัญของภาคตะวันออกประเทศไทย สามารถดำรงอยู่ในยุค ปัจจุบันได้อย่างไร ภายใต้ความเชื่อเบื้องหลังไข่ สาเหตุสำคัญดังกล่าวที่ทำให้ดำรงอยู่หรือไม่ อย่างไร กระบวนการสื่อสารความเชื่อของศิลปิน และผู้ชมละคร ชาตรีเท่งตุ๊กมีผลต่อการดำรงอยู่อย่างไร การสังเคราะห์ รูปแบบการสื่อสารความเชื่อเพื่อการดำรงอยู่ของศิลปะ การแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊กมีองค์ประกอบใด บ้าง และสามารถสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารความ เชื่อเพื่อการดำรงอยู่ได้อย่างไร ดังจะได้ทำการศึกษา ตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังของศิลปะ การแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารความเชื่อ ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการ แสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็นเนื้อหาตาม วัตถุประสงค์การวิจัย คือ เนื้อหาด้านความเชื่อ เบื้องหลังศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก การสื่อสารความเชื่อของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละคร ชาตรีเท่งตุ๊ก และแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการ แสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key inform- ants) แบ่งออกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก และผู้ให้ ข้อมูลสำคัญรอง รวมทั้งหมด 61 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลัก ได้แก่ ศิลปินอาวุโส และหัวหน้าละครชาตรีเท่ง ตุ๊ก จำนวน 5 คน สมาชิกศิลปินนักแสดง 44 คน และ ผู้ว่าจ้างละครชาตรีเท่งตุ๊ก 7 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรอง จำนวน 5 คน ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด จันทบุรี ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแหลมสิงห์ นัก วิชาการทางวัฒนธรรม
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ และระยะเวลาการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาละครชาตรีเท่งตุ๊กในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่อาศัยของคณะละครชาตรี เท่งตุ๊ก การศึกษาครั้งนี้เจาะจงเลือกศึกษาคณะละคร ชาตรีเท่งตุ๊ก 4 แห่ง ได้แก่ คณะ ส. บัวน้อย คณะ มนต์ชัยวัฒนา คณะจักรวาลมงคลศิลป์ และคณะรวม ดาวรุ่งดาราศิลป์ ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 3 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 ถึง ปี พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เชิงวิชาการ ผลการวิจัยสามารถสร้างองค์ความรู้จากปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยาการสื่อสาร ได้แก่ ความเชื่อของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งต๊ก การสื่อสารความเชื่อ และแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งต๊ก นำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ นาฏศิลป์ ท้องถิ่น

2. เชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยนำไปสู่การค้นคว้าลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ คือ สังคมวิทยา วัฒนธรรม และการสื่อสาร เชื่อมโยงการสร้างนโยบายการส่งเสริมรณรงค์ทางการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น การสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อย่างถาวรภายใต้การพัฒนาสู่สังคมยุคดิจิทัล

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย เบื้องต้นผู้วิจัยเลือกศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม และความ ต้องการจำเป็นของมนุษย์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ว่า ความเชื่อของมนุษย์คือระบบหนึ่งของวัฒนธรรม Satsanguan (2000) ขยายความว่า วัฒนธรรมมีสาเหตุมาจากความต้องการของมนุษย์ด้านชีววิทยา ด้านจิตใจ และด้านสังคม และวัฒนธรรมนำไปสู่การจัดระเบียบวิถีชีวิต 9 ด้าน ได้แก่ ครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การศึกษา ศาสนา การแพทย์ การสื่อสาร ศิลปะ และนันทนาการ ทั้งนี้ ความเชื่อ และการสื่อสาร คือ ปัจจัยสำคัญหลักในการศึกษาที่ว่า มนุษย์จำเป็นต้องสร้างอำนาจเหนือธรรมชาติ ความเชื่อต่างๆ จึงทำหน้าที่สื่อสารเพื่อตอบสนองความรู้สึก และความมั่นคงทางด้านจิตใจ ทำให้รู้สึกได้ว่าสามารถควบคุม

สถานการณ์ที่เลวร้ายไว้ได้ จากการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในบาป บุญ คุณโทษ หากมองในมุมมองการสื่อสารนับว่าเป็นการสื่อสารภายในบุคคลที่มนุษย์พยายามสร้างสัญลักษณ์บางอย่างเพื่อแสดงออกถึงการสื่อสารผ่านความศักดิ์สิทธิ์ ในรูปของพิธีกรรม กระบวนการดังกล่าวจึงมีองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร (sender) เนื้อหาสาร (message) ช่องทางการสื่อสาร (channel) ผู้รับสาร (receiver) และผลกระทบจากการสื่อสาร (effect of communication) หรือเรียกแบบจำลองดังกล่าวว่า S-M-C-R-E (Mead, 1934; Berlor, 1960; Rogers, 1973) ผลกระทบที่เกิดจากการสื่อสารความเชื่อดังกล่าวนอกจากจะสร้างความมั่นคงทางจิตใจของศิลปินนักแสดงละครชาตรีเท่งต๊กแล้ว ยังสร้างอำนาจเชิงสังคม เป็นอำนาจในเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) โดยส่งเสริมความมีสถานภาพทางสังคมที่ได้รับการยอมรับโดยละครชาตรีเท่งต๊กคือ พื้นที่สาธารณะ (public sphere) ในการสร้างอำนาจเชิงสังคมให้กับผู้ว่าจ้าง (Habermas, 1989; Dowding, 1996)

สำหรับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (William, 1981) เครือข่ายทางสังคม (Bott, 1957) สื่อใหม่ และการหลอมรวมสื่อ (Netphokeaw, 2018) และการขัดเกลาทางสังคม (Adiwattanasit, 2009) มาอธิบายปรากฏการณ์การดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งต๊ก นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเข้าใจศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งต๊กจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้อะไรละครชาตรีเท่งต๊กเป็นหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางของ Arunthanya (2015)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ออกแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic research) ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าระเบียบวิธีการวิจัยดังกล่าวจะทำให้เข้าใจแบบแผนการดำเนินชีวิตของศิลปินนักแสดง รวมถึงผู้ว่าจ้างละครชาตรีเท่งต๊กไปแสดงได้เป็นอย่างดี เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านต่างๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสนามวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศิลปินนักแสดง และผู้ว่าจ้าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดสนามวิจัยเชิงคุณภาพ คือ คณะละครชาตรีเท่งต๊ก 4 แห่ง ส่วนใหญ่ก่อกำเนิด และตั้งอยู่ในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยมีการสืบทอดละครชาตรีเท่งต๊กมากกว่า 140 ปี ได้แก่ คณะ ส. บัณยัคณมณีสัชยวัฒนา คณะจักรวาลมงคลศิลป์ และคณะรวมดาวรุ่งดาราศิลป์

2. เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 61 คน ทั้งกลุ่มศิลปินนักแสดง-นักดนตรีละครชาตรีเท่งต๊ก ผู้ว่าจ้างละครชาตรีเท่งต๊ก และหน่วยงานสนับสนุนทางวัฒนธรรม

3. สร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วมศิลปินนักแสดงในลักษณะการจดบันทึกสิ่งที่พบเห็นจากสนามวิจัย จากนั้นใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสอบถามความเชื่อของศิลปินนักแสดงนักดนตรี ใช้คำถามการสนทนากลุ่มกับศิลปินนักแสดงนักดนตรี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และแบบสัมภาษณ์เครือข่ายทางสังคมศิลปิน

4. กำหนดเทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อผู้วิจัยเลือกสนามวิจัยคณะละครชาตรีเท่งต๊กทั้ง 4 แห่ง จึงกำหนดการวางแผนการเก็บข้อมูลในสนามวิจัยด้วย

การให้ผู้ช่วยนักวิจัยฝังตัวอาศัยอยู่กับศิลปินนักแสดง คณะละประมาณ 1 เดือน ระหว่างนี้ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ติดตามการเก็บข้อมูลของผู้ช่วยวิจัยเป็นระยะเทคนิคการเก็บข้อมูลจึงประกอบด้วย การสังเกตพฤติกรรม ศิลปินนักแสดงแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งในรูปแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เทคนิคการสังเกต และการสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ และการสื่อสารในกลุ่มศิลปินนักแสดง และผู้ว่าจ้าง จากนั้นผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มกับศิลปินนักแสดง และผู้สนับสนุนทางวัฒนธรรมจำนวน 14 คน เพื่อหาแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งต๊ก เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญค่านึงถึงจริยธรรมการวิจัยในคน โดยความยินยอมของผู้ให้ข้อมูลวิจัย และยินดีเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขณะเดียวกันหากข้อมูลโดยยังไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยก็สามารถติดต่อขอสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ให้ข้อมูลได้ทุกเมื่อ

5. การตรวจสอบข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นความน่าเชื่อถือของข้อมูลวิจัยโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามในแบบสอบถาม ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ลักษณะ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลระหว่างกัน และเปรียบเทียบความตรงของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนกระทั่งข้อมูลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องตรงกันในลักษณะการตรวจสอบสามเส้า (triangulation checked) ใช้ข้อมูลต่างชนิดกันมาตรวจสอบในประเด็นเดียวกัน เพื่อได้ข้อสรุปทิศทางเดียวกัน แสดงว่าข้อมูลนั้นถูกต้องเชื่อถือได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แยกส่วนประกอบ ความสำคัญตามประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ความเชื่อของศิลปินนักแสดง วิเคราะห์การสื่อสารความเชื่อและพัฒนาแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งต๊ก จัดหมวดหมู่ของข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นการศึกษา เชื่อมโยงประเด็นของส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหา และสรุปเป็นข้อค้นพบจากการศึกษา และสังเคราะห์เชื่อมโยงองค์ประกอบเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของศิลปินนักแสดงละครชาตรีเท่งต๊กด้วยโปรแกรม Ucinet

ผลการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษากับศิลปินนักแสดงละครชาตรีเท่งต๊กจาก 4 แห่ง คือ คณะ ส. บัณฑิตย วัฒนธรรม สืบค้น วิวัฒนา คณะจักรวาลมงคลศิลป์ และคณะรวมดาวรุ่งดาราศิลป์ ละครชาตรีเท่งต๊กจังหวัดจันทบุรี นั้น เริ่มประมาณปีพ.ศ. 2390 คือ ครูทิม ภาคกิจ โดยครูทิมได้รับการถ่ายทอดละครชาตรีมาจากครูขุนทอง ซึ่งเดินทางแสดงละครชาตรีเฝ้ามาจากทางภาคใต้เรื่อยมา จนถึงเขตอำเภอเพ จังหวัดระยอง และเข้าสู่เขตจังหวัดจันทบุรีเกิดเหตุเรืออับปางที่อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และได้แต่งงานตั้งถิ่นฐานแสดงละครชาตรีเรื่อยมาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จากนั้นมีการถ่ายทอดการแสดงละครชาตรีเท่งต๊กในกลุ่มเครือญาติ และลูกศิษย์

จากการศึกษา พบว่า คณะ ส. บัณฑิตย เป็นคณะที่สืบทอดมาจากเครือญาติของครูทิม ภาคกิจ จำนวนสมาชิกทั้งหมด 13 คน ครูบุญเรือน สร้อยศรี อายุ 80 ปี ศิลปินนักแสดง และหัวหน้าคณะละคร จัดเป็นคณะละครชาตรีเท่งต๊กผู้ให้กำเนิดละครชาตรีเท่งต๊กจันทบุรี คณะแรกมากกว่า 140 ปี ศิลปินนักแสดง นักดนตรีส่วนใหญ่มีการสืบทอดในกลุ่มเครือญาติจนกระทั่งปัจจุบัน

คณะมนัสชัยวัฒนา มีสมาชิกทั้งหมด 7 คน ครูมนัส ไทยทักษ์ อายุ 73 ปี ศิลปินอาวุโส และหัวหน้าคณะ เป็นคณะที่เก่าแก่ทางฝั่งบางกะไชย สืบทอดการแสดงละครชาตรีเท่งต๊กมาจากครูวอนสืบทอดมาจากครูชั้นลูกศิษย์ครูทิม

คณะจักรวาลมงคลศิลป์ ได้รับการสืบทอดละครชาตรีเท่งตุ๊กจากครูเต้าหิณลูกศิษย์ของครูวอน ครูจักรวาล มงคลสุข เป็นศิลปินอาวุโส และหัวหน้าคณะละคร มีสมาชิกศิลปินนักแสดง นักดนตรีทั้งหมด 19 คน

คณะรวมดาวรุ่งดาราศิลป์ คณะละครชาตรีรุ่นใหม่ ที่จัดตั้งโดยสุทธิพงศ์ ชันทเจริญ อายุ 30 ปี หัวหน้าคณะละคร โดยสืบทอดมาจากคณะขวัญใจเจริญศิลป์เป็นลูกศิษย์สายครูวอน มีสมาชิกนักแสดง นักดนตรีทั้งหมด 7 คน ดังนั้น คณะละครชาตรีเท่งตุ๊กจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่ยังคงมีอยู่มากทางฝั่งบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

1. ความเชื่อเบื้องหลังของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก

จากการศึกษาเบื้องหลังความเชื่อดังกล่าวสามารถแบ่งออกไป 2 ลักษณะ คือ ความเชื่อของศิลปินละครชาตรีเท่งตุ๊ก และความเชื่อของผู้ว่าจ้างละครชาตรีเท่งตุ๊ก ศิลปินนักแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊กเกิดความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3 ลักษณะแบ่งออกเป็น (1) ครูเทพเจ้า ได้แก่ พระอิศวร พระพิฆเนศ และพระแม่ธรณี (2) ครูฝ่ายมนุษย์ คือ ฤาษีภรตมุนี หรือพ่อแก่ บิดา-มารดา และครูละคร-ครูดนตรีผู้ล่วงลับ และ (3) ครูเทพอสูร คือ พระพิราพ การรำแม่บท 12 ท่าจะใช้รำถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่สิ่งที่ทำให้ละครชาตรีเท่งตุ๊กมีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ การให้จังหวะของกลองตุ๊ก ทุกครั้งที่ศิลปินนักแสดงเดินทางไปแสดงตามที่ต่างๆ นิยมที่จะจุดธูปบูชาครูละครชาตรีเท่งตุ๊ก ครูดนตรีไทย และแสดงความเคารพต่อเจ้าที่เจ้าทางบริเวณที่ไปทำการแสดง นอกจากนี้ในแต่ละปีจะมีการจัดพิธีไหว้ครู ครอบครูละครชาตรี แสดงความเคารพ และรำลึกนึกถึงครูอาจารย์อำนวย อวยพรให้เจริญรุ่งเรืองทางการแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊ก ดังนั้นพิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ของคณะละครชาตรีเท่งตุ๊กจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทางวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ด้านระบบความเชื่อ ระบบเศรษฐกิจ และการขัดเกลาอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของศิลปินรุ่นใหม่

สำหรับความเชื่อของผู้ว่าจ้างละครชาตรีเท่งตุ๊กส่วนใหญ่พบว่า จะว่าจ้างละครชาตรีเท่งตุ๊กไปรำถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อการแก้บน ซึ่งความเชื่อเบื้องหลังของผู้ว่าจ้างการแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊กเพื่อการแก้บน หรือการรำเพื่อถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนให้ความเคารพนับถือ นั้น เป็นการแก้ปัญหาพื้นฐานเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการดำเนินวิถีชีวิต และวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น ระบบเครือญาติ ระบบการเมืองการปกครอง การขัดเกลาทางสังคม และการศึกษา ระบบความเชื่อ และการแพทย์ และสาธารณสุข และความโดดเด่นประการสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก คือ การรำถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามสถานที่ประกอบอาชีพของผู้ว่าจ้างที่เป็นชาวสวน และเกษตรกร การรำแก้บนจึงเกิดขึ้นในสวนผลไม้ ฟาร์มกุ้ง และบริเวณชายทะเล

2. การสื่อสารความเชื่อของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊ก

การสื่อสารความเชื่อละครชาตรีเท่งตุ๊ก เกิดขึ้นจากประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้ส่งสาร คือ ศิลปินนักแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊ก และผู้รับสาร คือ ผู้ว่าจ้างต่างก็มีความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่การส่งสารด้วยวัจนภาษา ได้แก่ บทร้อง และอวัจนภาษา ได้แก่ การรำรำ การแสดงสีหน้าท่าทาง เสียงดนตรี และเครื่องแต่งกายตัวละคร สัญลักษณ์เครื่องสักการบูชาต่างๆ ผ่านช่องทางการสื่อสาร คือ งานไหว้ครู และงานแก้บน รวมถึงงานมหรสพเพื่อความบันเทิงโดยส่งสารไปยังผู้รับสารผู้ชมทั่วไป ผลกระทบจากการสื่อสาร คือ ความมั่นใจทางด้านจิตใจ และการเป็นพื้นที่แสดงอำนาจทางสังคมของผู้ว่าจ้างไปแสดง ดังนั้น การสื่อสารความเชื่อ คือ การสื่อสารภายในบุคคลเพื่อตอบสนองความมั่นใจทางจิตใจศิลปินที่มาจากการคุกคามของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการสื่อสารความเชื่อเพื่อตอบสนองความมั่นใจทางจิตใจผู้ว่าจ้างเมื่อสิ่งที่ขอพร หรือการบนบานศาลกล่าวประสบความสำเร็จ ศิลปินใช้การสื่อสารความเชื่อเพื่อทำให้เจ้าของธุรกิจมีรายได้แล้วกลับมาจ้างต่อ นอกจากนี้ผลกระทบจากการสื่อสารความเชื่อ

ยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางสังคม ภายใต้คำกล่าวที่ว่า “คนชั้นสูง และคนชั้นกลางจ้าง คนชั้นล่าง และคนชั้นกลางชม” ดังนั้น ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่ จึงมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นผู้ประกอบการสวนผลไม้ นักการเมือง

ท้องถิ่น การใช้ละครชาตรีทุ่งตึกเป็นพื้นที่สาธารณะ ในการสร้างอำนาจที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของ คนในชุมชนท้องถิ่น เช่น การใช้ละครชาตรีทุ่งตึกเป็น พื้นที่หาเสียง สร้างตัวตน สร้างการรู้จัก และการยอมรับ

ภาพ 2 ผลกระทบจากการสื่อสาร

3. แนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีทุ่งตึก

การพัฒนาแนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการ

แสดงพื้นบ้านละครชาตรีทุ่งตึก มี 4 ลักษณะ คือ “ผลิตซ้ำเศรษฐกิจความเชื่อ เครือข่ายศิลปิน หลอมรวมศิลป์ สื่อใหม่ และวัฒนธรรมถิ่นไทยศึกษา”

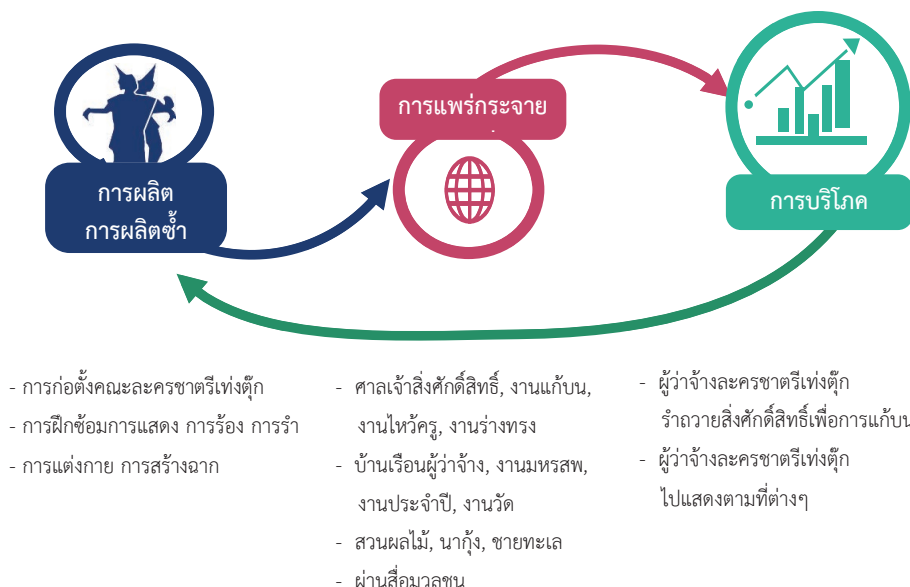
ภาพ 3 แนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อย่างไรก็ตามแนวทางแต่ละด้านสะท้อนภาพการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊กดังนี้ คือ

3.1 การผลิตซ้ำเศรษฐกิจความเชื่อ มองว่าละครชาตรีเท่งตุ๊ก คือ ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มาจากความสัมพันธ์ระหว่างการผลิต การแพร่กระจาย และ

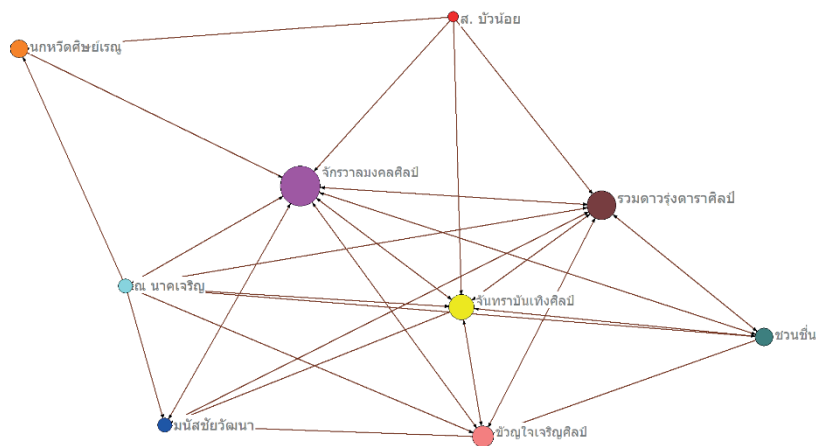
การบริโภค トラบไคที่ละครชาตรีเท่งตุ๊กเกิดการบริโภคอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความเชื่อของผู้ว่าจ้างละครชาตรีไปแสดงเพื่อการแก้บน และงานมหรสพเพื่อความบันเทิงละครชาตรีเท่งตุ๊กก็จะได้รับการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

ภาพ 4 การผลิตซ้ำเศรษฐกิจความเชื่อ

3.2 เครือข่ายศิลปิน คณะละครชาตรีเท่งตุ๊กทั้ง 9 คณะมีความสัมพันธ์กันมาอย่างแนบแน่นยาวนานเสมือนเครือข่ายศิลปินในกลุ่มศิลปินที่กระจุยตัวในอาณาบริเวณอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะคณะจักรวาลมงคลศิลป์ จัดเป็นศูนย์รวมเครือข่ายศิลปินที่เข้มแข็ง มีการขอยืมตัวนักแสดง การให้ความ

ช่วยเหลือในกลุ่มศิลปินด้วยกัน รองลงมาคือ รวมดาวรุ่งดาราศิลป์คณะส.บัวน้อยคือ คณะละครชาตรีเท่งตุ๊กที่คงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมในแบบฉบับของตนเอง และนักหัตถิศาสตร์เรณู เป็นคณะที่ก่อตั้งละครชาตรีเท่งตุ๊กเพื่อสร้างกลุ่มผู้ชมในจังหวัดตราด แต่ยังคงมีสายใยความผูกพันในกลุ่มศิลปินแบบหลวมๆ

ภาพ 5 เครือข่ายศิลปิน คณะละครชาตรีเท่งตุ๊กทั้ง 9 คณะ

3.3 หลอมรวมศิลป์สื่อใหม่ คือ แม้ว่าละครชาตรีเท่งตุ๊กเป็นสื่อดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นจันทบุรี ปัจจุบันการปรากฏตัวของละครชาตรีเท่งตุ๊กผ่านสื่อใหม่จาก 3 ช่องทาง คือ ละครชาตรีเท่งตุ๊กในเฟซบุ๊ก (facebook) มี 4 คณะละคร ได้แก่ จักรวาลมงคลศิลป์ รวมดาวรุ่งดาราศิลป์ ชัยเจริญศิลป์ และจันทร์บานเทิงศิลป์ ละครชาตรีเท่งตุ๊กในยูทูบ (youtube) มีทั้งหมด 189 รายการ และการสืบค้นละครชาตรีเท่งตุ๊กผ่านกูเกิ้ล (google) มีทั้งหมด 27 รายการ

3.4 วัฒนธรรมถิ่นไทยศึกษา เป็นแนวทางการเผยแพร่ละครชาตรีเท่งตุ๊กเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ศิลปินละครชาตรีเท่งตุ๊กเข้าไปถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนทุกระดับ จึงเป็นลักษณะของการขัดเกลาทางสังคมให้เกิดจิตสำนึกรักษา และหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา มีการวิจัยละครชาตรีเท่งตุ๊กเพื่อการอนุรักษ์ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง

ภาพ 6 วัฒนธรรมถิ่นไทยศึกษา

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การอภปรายผล

ความเชือเบือองหลทงของคิลปะการแสดงพินบ้านละครชาตรเทงตุกเกิดจากความต้องการของมนุษย์จําเปันตองสร้างอํานาจเหนือธรรมชาต ความเชือตํางๆ จิงทําหนาที่สือสารเพือตอบสนองความรู้สึก และความมั่นคงทางดานจิตจิงทงในกลุมคิลปินนทกแสดง และผูวํจํงละครชาตรเทงตุก ซิงทงคิลปินนทกแสดงละครชาตรเทงตุกมีความเชือในสิงคคตลลททที่ตนเคารพนบถือ โดยเฉพาะพอแก หรือพระภษภรตมุนี ผูดลบันดลให้คิลปินนทกแสดงมีความสามารถทางการแสดงรํายรําเพือตอบสนองความต้องการของผูชม หรือคนดูสามารถคาคคเนได้วํ การถวยละครชาตรเทงตุกแกสิงคคตลลททเมือบนบานศาลกลํวขอพรสํารจจิงเปันประสบกการณรํวมกันระหวํงคิลปินนทกแสดง และผูวํจํงละครชาตรเทงตุก โดยเฉพาะอยํางยิงในกรณีของการแกบนเพือตอบสนองความเชือ ทํารู้สึกได้วํสามารถควคคสณการณที่เลวรํายไว้ได้ จากการดลบันดลของสิงคคตลลทท ความเชือในบาป บุญคุณโทษ หากมองในมมมอการสือสารนบวเปันการสือสารภายในบุคคลที่มนุษย์พยายามสร้างสญลคคณบางอย่างเพือแสดงออกถึงการสือสารผํานความคคตลลทท ในรูปของพิธีกรรม กระบวนการดังกลํวจิงมอองคประกอบการสือสาร ได้แก่ ผูสงสาร (sender) เนือหาสาร (message) ชองทางการสือสาร (channel) ผูรับสาร (receiver) และผลกระทบจากการสือสาร (effect of communication) หรือเรียกแบบจําลองดังกลํววํ S-M-C-R-E (Mead, 1934; Bertor, 1960; Rogers, 1973) ผลกระทบที่เกิดจากการสือสารความเชือดังกลํววนอกจากจะสร้างความมั่นคงทางจิตใจของคิลปินนทกแสดงละครชาตรเทงตุกแล้ว ยิงสร้างอํานาจเจิงสงคค เปันอํานาจในเจิงปฏิสัมพนธ์ทางสงคค (social interaction) โดยสงเสริมความมีสณภาพทางสงคคที่ดลรับการยอรรบ โดยละครชาตรเทงตุกคือ พินทสาธารณะ (public sphere) ในการสร้าง

อํานาจเจิงสงคคให้กับผูวํจํง (Habermas, 1989; Dowding, 1996)

สํหรับแนวทางการดํารงอยุของคิลปะการแสดงพินบ้านละครชาตรเทงตุกนั้ประกอบดวย “การผลิตซํเศษฐภคความเชือ เครือชํยคิลปิน หลอมรวมคิลปสือใหม่ และวัฒนธรรมนถันไทยศคษา” การผลิตซํทางวัฒนธรรม (William, 1981) กอให้เกิดการผลิตซํของละครชาตรเทงตุกที่ตอบสนองความเชือของทงคิลปินนทกแสดง และผูวํจํงที่มีตอสิงคคตลลททที่ตนเคารพนบถือ และเชือวํถ้าได้บนบานขอสิงคคตลลททจิงจะตองถวยละครภยใต้ความเชือที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ละครชาตรเทงตุกจิงดลรับการผลิต และผลิตซํตามสายพานการแพรระจาย และการบริภคละครชาตรเทงตุกอยํางตอเนือง เครือชํยทางสงคคของคิลปินละครชาตรเทงตุก (Bott, 1957) คือ แนวทางในการสร้างตุนทุนทางสงคคเพือการดํารงอยุ กลุมเครือชํยคิลปินเทงตุกจําเปันตองสร้างเครือชํยทางสงคคในลคคณะทุนทางสงคคที่สร้างความสัมนธ์ซันมา (Bourdieu, 1989) และตอรองให้ละครชาตรเทงตุกได้กระทำหนาที่เพือการเปันสือของชุมชน การสร้างอตัลคคณทํางวัฒนธรรมนถันเอกลคคณเฉพาะของทองถัน ทังนั้ละครชาตรเทงตุกควรดลรับการนําสอหรือปรากฏตวผํานสือใหม่ แมวว่าความเป็นละครชาตรเทงตุกจะเปันสือเกํกัตาม การพบปะกันระหวํงละครชาตรเทงตุกที่เปันสือเกํ และชองทางการสือสารรูปแบบใหม่ๆ ในยุคปัจจุบันจิงควรมีการหลอมรวมสือ (Netphokeaw, 2018) หรือที่เรียกว่า หลอมรวมคิลปสือใหม่ ในลคคณะถ้อยถ้อยอาศัยซิงกันและกัน โดยเฉพาะอยํางยิงสือใหม่จําเปันตองอาศัยเนือหาจากสือเกํอยํางละครชาตรเทงตุกเพือสร้างความสะดวกสบายให้กับผูชมละครชาตรเทงตุกได้ตระหนัก รับรู้ และชํถึง แมวว่า อรรถรสที่รับชมละครชาตรเทงตุกตามชองทางการสือสารระหวํงแบบเดิม และแบบใหม่จะให้อารมณความรู้สึกที่ตํกตํางกันกัตาม ขณะ

เดียวกันยังทำให้เห็นถึงการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นผ่านสื่อทันสมัยในยุคดิจิทัล และวัฒนธรรมถิ่นไทยศึกษา คือ แนวทางการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊กในลักษณะการขัดเกลาทางสังคม (Adiwattanasit, 2009) รูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบทอดละครชาตรีเท่งตุ๊กในสถาบันอุดมศึกษาก็สามารถขัดเกลาให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้ละครชาตรีเท่งตุ๊กยังสามารถดำรงอยู่คู่กับสังคมไทย แม้ว่าที่ผ่านมาการศึกษาละครชาตรีเท่งตุ๊กนิยมที่จะกลับไปศึกษาละครชาตรีเท่งตุ๊กจันทบุรี การก้าวไปสู่ความยั่งยืนในการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊กนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสร้างหลักสูตรการเรียนรู้อะครชาตรีเท่งตุ๊กเป็นหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางของ Arunthanya (2015) ก็จะสามารถทำให้ละครชาตรีเท่งตุ๊กจังหวัดจันทบุรีสามารถดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางความเป็นแปลงทางสังคมวัฒนธรรมสลับไป

ข้อเสนอแนะ

1. การสื่อสารความเชื่อควรได้รับการนำเสนอให้เห็นถึงแบบอย่างการศึกษาวัฒนธรรมในรูปแบบสหวิทยาการ ขณะเดียวกันในเชิงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นควรเผยแพร่แนวทางการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงพื้นบ้านละครชาตรีเท่งตุ๊กที่ประกอบด้วย การผลิตซ้ำเศรษฐกิจความเชื่อ เครือข่ายศิลปิน หลอมรวมศิลปสื่อใหม่ และวัฒนธรรมถิ่นไทยศึกษา ขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้ศิลปะการแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊กเป็นรางวัลของศิลปินแห่งชาติเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับศิลปิน

2. ในมิติสังคมวิทยายังสามารถใช้กรณีศึกษาจากละครชาตรีเท่งตุ๊กขับเคลื่อนเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นดังนี้ คือ เพศสภาพของศิลปินกับพื้นที่แสดงศักยภาพในสังคม การประกอบสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านละครชาตรีเท่งตุ๊ก ละครชาตรีเท่งตุ๊กในฐานะทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การต่อรองเพื่อความอยู่รอดของละครชาตรีเท่งตุ๊กภายใต้สภาวะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการปรับตัวของละครชาตรีเท่งตุ๊กในความเป็นประชาคมอาเซียน

References

- Adiwattanasit, C. (2009). *Sociology* (14th ed.). Kasetsart University Press. [In Thai]
- Arunthanya, S. (2015). Dynamic administration of school-based management in local cultural preservation: A case study of folk Thai drama “Lakhorn Chatree Tengtook,” Watnongkon school, Chanthaburi province. *Journal of Educational Administration Burpha University*, 9(2), 91-102. [In Thai]
- Berlor, D. K. (1960). *The process of communication*. Holt, Rinehart & Winston.
- Bott, E. (1957). *Family and social network*. Routledge.
- Bourdieu, P. (1989). *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. Routledge.
- Chantavanich, S. (2012). *Theory of sociology* (5th ed.). Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Chunsuvimol, B., Virasaya, J., Sermisri, S., & Junhasobhaga, J. (2018). Religion in society. *Ph.D. in Social Science Journal*, 8(3), 1-14. [In Thai]
- Damrong Rajanubhab, HRH Prince. (2003). *Figure of dance drama: Meeting-title of figure of drama and figure of dance book, legend of Inoa, legend of primitive drama*. Matichon Press. [In Thai]
- Dowding, K. (1996). *Concept in the social science*. Open University Press.
- Frazer, J. G. (1925). *The golden bough: A study in magic and religion*. Macmillan.
- Habermas, J. (1989). *The structural transformation of the public sphere*. MIT Press.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society*. University of Chicago Press.
- Netphokeaw, A. (2018). *Mediumology*. Nakorn Press. [In Thai]
- Rogers, E. M. (1973). *Communication strategies for family planning*. Free Press.
- Ryder, N. B. (1965). The cohort as a concept in the study of social change. *American Sociology Review*, 30(6), 843-861.
- Satsanguan, N. G. (2000). *Cultural anthropology* (4th ed.). Chulalongkorn University. [In Thai]
- Spencer, H. (1868). *Essays: Scientific, political, and speculative*. Willams & Norgate.
- Tylor, B. E. (1871). *Primitive culture*. John Murry.
- William, R. (1981). *Culture*. Fontant Press.